

документально оформлюється інклюзивна студентська група, форма навчання даного абітурієнта.

– *реалізаційний*: здійснюється впродовж здобуття студентом освіти. На цьому етапі є важливим супровід як самого студента, так і викладачів, які надають йому освітні послуги. Зазвичай, усі зусилля спрямовуються на подолання певних бар'єрів, які можуть виникнути під час міжособистісного сприйняття, відходу від класичних форм і методів навчання, формування навчальних компетентностей студента та інші;

– *підсумковий*: визначається рівень навчальної активності студента, ефективність шляхів здійснення його супроводу, подолання бар'єрів та визначається подальша робота центру.

Таким чином, незважаючи на відсутність державного фінансування інклюзивної форми навчання у закладах вищої освіти, цілком реально створити відповідні умови для здобувачів із різними потребами.

Література

1. Кремень В. Філософія людиноцентризму як теоретична складова національної ідеї. URL: <https://cutt.ly/6fUjD7d> (дата звернення: 21.08.2020).
2. Положення про інклюзивно-ресурсний центр ТНПУ ім. В. Гнатюка. *Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка*: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/6fUjJdZ> (дата звернення: 21.08.2020).
3. Положення про організацію освітнього процесу у ТНПУ ім. В. Гнатюка. *Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка*: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/HfUjJMg> (дата звернення: 21.08.2020).
4. Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка. URL: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/index.php (дата звернення: 21.08.2020).
5. Про внесення змін до пункту 3 Положення про національний заклад (установу) України : Указ Президента України від 02 груд. 2017 р. № 401/2017. *Верховна Рада України. Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401/2017#Text> (дата звернення: 21.08.2020).

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ГРИ

Світлана ХЛЄБК,
Анастасія ДОРОШ
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя,
super.hl@ukr.net

Соціальна трансформація українського суспільства пов'язана із суперечливими процесами в духовній сфері й невіддільна від перетворень у сформованій системі цінностей. З одного боку, нові соціальні явища обґрунтовуються суттєвою лібералізацією статевої моралі, ослабленням виховної

функції сім'ї та освітніх установ, з іншого – фактичною відсутністю або недовістю освітніх програм з гендерного виховання, формуванням гендерної культури, що сприяло перетворенню гендерної соціалізації на стихійний процес.

Як особливе соціальне явище, гендерна культура є результатом гендерної соціалізації і виявляється у певній сукупності матеріальних і духовних багатств, цінностей і змістів, норм і традицій, знакових систем, які використовуються у суспільстві для закріплення, збереження й передачі надбань накопиченого соціального досвіду, забезпечення комунікації та регуляції соціальної поведінки його членів як представників певної статі – жіночої й чоловічої.

Гендерна культура – це індивідуальна характеристика особистості, особливий спосіб оформлення нею своєї життєдіяльності, зумовлений прагненням до максимальної реалізації своїх сил і здатностей як представника жіночої чи чоловічої статі. Це виявляється через комплекс відповідних інтелектуальних, ціннісно-змістових і поведінкових характеристик, заснованих на знанні основ гендерної теорії, розвитку духовних потреб, інтересів і смаків. Саме вони визначають вибір адекватної стратегії гендерної ідентичності, засвоєння цінностей, норм і правил статевої поведінки в соціальній, професійній і побутовій сферах життєдіяльності, що відповідає принципам гендерної рівності та демократії [4, с. 35].

Роль закладів освіти у цьому процесі визначена Наказом Міністерства освіти і науки України «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» (2009 р.). У цьому документі визначені завдання з підготовки навчальних програм, підручників і посібників для школи з урахуванням гендерного підходу.

Таке соціальне замовлення актуалізує проблему гендерного виховання школярів. На особливу увагу заслуговує молодший шкільний вік як первинний етап соціалізації дитини у шкільному середовищі. Саме в молодшому шкільному віці закладаються перші установки, ціннісні орієнтації, формуються зміст і структура мотиваційної сфери, статева самосвідомість, ціннісне ставлення до сім'ї, що впливають на все подальше життя жінки та чоловіка.

Аналіз процесу становлення гендерної ідентичності дітей молодшого шкільного віку дозволяє виділити важливі, для нашого дослідження, вікові особливості: потреба самоствердження як представника певної статі у взаєминах; нав'язування образів із навколишнього світу; стійкість стереотипів; моральні орієнтири гендерної соціалізації; гендерна сегрегація і конвергенція; виникнення «неписаних правил» і спілкування у «межі дозволеного»; статева конфронтація.

Сутнісні характеристики формування гендерної культури молодших школярів зумовлюють розробку методичних рекомендацій щодо виховання толерантності у дівчаток і хлопчиків; формування у них уявлень про різні типи взаємовідносин (маскулінні, фемінні, андрогінні); розвиток ціннісного ставлення у дівчаток і хлопчиків до осіб обох статей; набуття особистого досвіду міжстатевої взаємодії на принципах рівності та паритетності.

Під поняттям «гендерна культура учнів» науковці розуміють результат засвоєння дітьми системи знань, цінностей і понять у напрямку формування їх власної моделі поведінки у міжстатевій взаємодії, дотримання принципів гендерної

рівності та демократичності й критичний аналіз і уникання у повсякденному житті гендерних стереотипів [3].

Ефективним інтерактивним методом гендерного виховання є «рольова гра», яка подобається всім учасникам освітнього процесу. Академік В. Кравець зазначає, що гра є способом прояву гендерних особливостей дітей і відображенням рівня сформованості в них гендерної культури. Саме у грі діти, через виконання певних ролей, засвоюють уявлення про гендерну поведінку. Гра дає змогу засвоїти не лише соціальні ролі, але й набути навичок спілкування та взаємодії з однолітками іншої статі. Гендерна гра, як форма відображення предметного й соціального змісту діяльності, відповідно до статі, спрямована на розвиток адекватної гендерної ідентичності [2, с. 176]

Інша доречна, на наш погляд, методика – «Лялька як персона» («Persona Dolls»), яка була розроблена в США в 50-х роках і набула значного поширення у педагогічній практиці багатьох країн, зокрема Великій Британії, Австралії, США, Нідерландах, Ісландії, Німеччині та Південній Африці.

В Україні ця методика була вперше представлена на початку 2016 р. в рамках тренінгу, організованого Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» за підтримки Фонду Чарльза Стюарта та Фонду «Інститут Відкритого Суспільства». Лялька-персона – це не іграшка для дітей, а інструмент для педагога. Методика пропонує перетворити ляльок на «маленьких людей», через яких потім будується діалог з дітьми.

Використання цієї методики дає можливість знаходити вихід з кризових ситуацій і способи для вирішення дитячих проблем, формує критичність і самостійність мислення. Ляльки та їх історії навчають співчувати, дають можливість мимовільного занурення в систему гендерних цінностей формують моральні орієнтири для гендерної соціалізації.

Література

1. Дятленко Н. Лялька як персона, або Нові можливості застосування ляльки в педагогічному процесі. *Вихователь – методист дошкільного закладу*. 2017. № 5. С.9–14.
2. Железняк О. В. Технології гендерного виховання як основа набуття професійної компетентності сучасного педагога. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. 2010. Т. 136, вип. 123. С. 59–63.
3. Кравець В. Гендерна педагогіка : навчальний посібник. Тернопіль : Джура, 2003. 416 с.
4. Терзі П. П. Формування гендерної культури в студентів вищих технічних закладів навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Кіровоград, 2007. 20 с.